

STOWARZYSZENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE
RADA NAUKOWA

ZESZYTY
TEORETYCZNE
RACHUNKOWOŚCI

Vol. 48, NUMER 4

WARSZAWA 2024

Contents / Spis treści

Joanna Krasodomska, Nadia Albu, Anna Szychta, <i>Editorial</i> – Od Zespołu Redakcyjnego	7
Mohamed Anas Belidan, Halima Baghdad, <i>Navigating materiality in sustainability reporting: A scoping review of single and double materiality approaches</i> – Istotność w sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju: przegląd podejść do pojedynczej i podwójnej istotności	11
Abdel K. Halabi, Alan Labas, Craig Hurley, <i>Sustainability accounting education – a student’s perspective</i> – Edukacja w zakresie rachunkowości zrównoważonego rozwoju – perspektywa studenta	33
Małgorzata Macuda, Paweł Zieniuk, <i>Voluntary assurance on sustainability reporting in European companies prior to CSRD implementation</i> – Dobrowolna atestacja sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju w spółkach europejskich przed wdrożeniem CSRD	53
Hanna Mysaka, Ivan Derun, <i>A bibliometric analysis of the impact of theoretical frameworks on EU Directives: The case of sustainability reporting and non-financial reporting</i> – Bibliometryczna analiza wpływu ram teoretycznych na dyrektywy UE: przypadek sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju i sprawozdawczości niefinansowej	75
Arleta Szadziewska, Anna Szychta, Halina Waniak-Michalak, <i>Disclosures on the Sustainable Development Goals in the non-financial reports of companies listed on the Warsaw Stock Exchange</i> – Ujawnienia dotyczące Celów Zrównoważonego Rozwoju w raportach niefinansowych spółek notowanych na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie	97
Paweł Szalacha, <i>Double materiality implementation and its impact on sustainability reporting: Findings from Polish early adopter reports</i> – Wpływ wdrożenia zasady podwójnej istotności na raportowanie zrównoważonego rozwoju: wnioski ze sprawozdań spółek, które jako jedne z pierwszych w Polsce zastosowały tę zasadę	133
Reviews / Recenzje	
Anna Szychta, Review of the <i>Handbook of Accounting, Accountability and Governance</i> edited by Garry D. Carnegie and Christopher J. Napier – Recenzja książki pt. <i>Handbook of Accounting, Accountability and Governance</i> pod redakcją Garry’ego D. Carnegie i Christophera J. Napiera	155
List of reviewers of articles in ZTR in 2024 / Wykaz recenzentów artykułów w ZTR w 2024 roku	163
Supplement / Uzupełnienie	165
Informacje dla autorów	167
Instructions for authors	185

Navigating materiality in sustainability reporting: A scoping review of single and double materiality approaches

MOHAMED ANAS BELIDAN, HALIMA BAGHAD

Abstract

Purpose: The purpose of this analysis is to examine the theoretical foundations of materiality research within sustainability reporting, the current state of research and the legitimacy of different approaches, and to compare between different normalizations and frameworks.

Methodology/approach: Employing a content analysis approach, this study used a scoping review. Over 86 related papers were analyzed. Data were extracted from Scopus and Google Scholar on April 22, 2024.

Findings: Our review reveals the growing importance of double materiality in sustainability reporting research, driven by stakeholders' expectations and regulatory demands. Theoretical frameworks like stakeholder and legitimacy theory help explain the complexities in materiality assessments, while inconsistent standards highlight the need for harmonization. We emphasize the critical role of stakeholder engagement and call for further research on standardization, sector-specific challenges, and the implementation of double materiality.

Research limitations: This article has certain limitations. Methodologically, it uses a limited set of search keywords. Regarding the findings, this study shows a scarcity of papers on materiality in sustainability reporting.

Practical implications: This study aims to provide managers and public policymakers with insight into the degree to which materiality and double materiality are incorporated into essential elements of organizations, such as governance, stakeholder requirements, and social impact evaluations.

Originality/value: As of the date this article was written, and to the extent of our knowledge, there are no existing research papers specifically using a scoping review on materiality assessment within this scope.

Keywords: materiality, double materiality, sustainability, sustainability reporting, sustainability disclosure.

Streszczenie

Cel: Celem niniejszej analizy jest zbadanie teoretycznych założeń badań nad istotnością w ramach raportowania zrównoważonego rozwoju, obecnego stanu badań i zasadności różnych podejść, a także porównanie różnych regulacji i ram koncepcyjnych.

Metodyka/podejście badawcze: Stosując podejście oparte na analizie treści, w badaniu wykorzystano wybraną literaturę przedmiotu. Przeanalizowano ponad 86 powiązanych artykułów. Dane zostały pobrane z bazy Scopus i Google Scholar 22 kwietnia 2024 roku.

Wyniki: Analiza ujawnia rosnące znaczenie podwójnej istotności w badaniach nad raportowaniem zrównoważonego rozwoju, napędzane oczekiwaniami interesariuszy i wymogami regulacyjnymi. Ramy teoretyczne, takie jak teoria interesariuszy i legitymizacji, pomagają wyjaśnić złożoność ocen istotności, podczas gdy niespójne standardy podkreślają potrzebę harmonizacji. Podkreśliśmy kluczową rolę zaangażowania interesariuszy i apelujemy o dalsze badania nad standaryzacją, wyzwaniami sektorowymi i wdrażaniem podwójnej istotności.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Niniejszy artykuł ma pewne ograniczenia. Z metodologicznego punktu widzenia wykorzystuje ograniczony zestaw słów kluczowych do wyszukiwania. Jeśli chodzi o wyniki, badanie pokazuje niedobór artykułów na temat istotności w raportowaniu zrównoważonego rozwoju.

Implikacje praktyczne: Niniejsze badanie ma na celu zapewnienie menedżerom i decydom publicznym wglądu w stopień, w jakim istotność i podwójna istotność są włączone do podstawowych elementów organizacji, takich jak zarządzanie, wymagania interesariuszy i oceny wpływu społecznego.

Oryginalność/wartość: Zgodnie z naszą wiedzą do czasu napisania tego artykułu nie było opublikowanych prac badawczych wykorzystujących przegląd literatury na temat oceny istotności w tym zakresie.

Słowa kluczowe: istotność, podwójna istotność, zrównoważony rozwój, raportowanie zrównoważonego rozwoju, ujawnianie informacji o zrównoważonym rozwoju.

Sustainability accounting education – a student's perspective

ABDEL K. HALABI, ALAN LABAS, CRAIG HURLEY

Abstract

Purpose: The objective of this paper is to examine whether accounting students foster changing attitudes and broader critical thinking when a new and transformative subject comprising sustainability, the environment, and the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) is included as part of their master's course.

Methodology/approach: To determine these perceived transformative outcomes, this study relies on qualitative data derived through the written reflections of students. Reflective journals provide the voice of students, and the rich data were analysed thematically through the NVIVO software.

Findings: The reflections show that new and transformative student outcomes emerge that can stimulate meaningful action. These outcomes included changing attitudes, self-efficacy to bring about positive change, developing critical thinking, and a greater understanding of how business practices can impact the environment. Most students also noted that they would prefer to work for a business that does not harm the environment.

Originality/value: There has been limited research on the attitudes of accounting students when contemporary issues such as sustainability, the environment, and the SDGs are presented in an accounting degree. The findings have added student opinions to the previous research that calls for developing a definition of accounting beyond its technical practice.

Keywords: accounting education, sustainability, environment, Sustainable Development Goals (SDGs), transformative outcomes, definition of accounting.

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest zbadanie, czy studenci rachunkowości rozwijają zmieniające się postawy oraz szerzej zakrojone myślenie krytyczne, gdy nowy, innowacyjny przedmiot dotyczący zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska oraz Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR) ONZ zostaje włączony do programu ich studiów magisterskich.

Metodyka/podejście badawcze: Badanie przedstawione w artykule oparto na danych jakościowych, pochodzących z obserwacji poczynionych przez studentów i opisanych przez nich w dziennikach. Uzyskane obszernie, będące głosem studentów, dane zostały poddane analizie tematycznej przy użyciu oprogramowania NVIVO.

Wyniki: Z badania wypływa wniosek, że wprowadzenie nowego przedmiotu skutkuje zmianą w postrzeganiu własnej skuteczności we wprowadzaniu pozytywnych zmian, wpływa na rozwój krytycznego myślenia i lepsze zrozumienie, w jaki sposób praktyki biznesowe mogą oddziaływać na środowisko. Większość studentów zauważyła również, że wolałaby pracować w przedsiębiorstwie, które nie szkodzi środowisku.

Oryginalność/wartość: Dotychczas przeprowadzono ograniczoną liczbę badań dotyczących postaw studentów rachunkowości, w kontekście współczesnych zagadnień, takich jak zrównoważony rozwój, ochrona środowiska czy Cele Zrównoważonego Rozwoju (CZR), w ramach programu studiów rachunkowości. Opinie studentów uzyskane podczas przeprowadzonego badania mogą być uzupełnieniem wcześniejszych badań, w których wskazywano na potrzebę nowego zdefiniowania pojęcia rachunkowości, obejmującego nie tylko praktyczne jej znaczenie.

Słowa kluczowe: edukacja w zakresie rachunkowości, zrównoważony rozwój, środowisko, Cele Zrównoważonego Rozwoju (CZR), rezultaty transformacyjne, definicja rachunkowości.

Voluntary assurance on sustainability reporting in European companies prior to CSRD implementation

MAŁGORZATA MACUDA, PAWEŁ ZIENIUK

Abstract

Purpose: The paper presents the practices of voluntary assurance on sustainability information disclosure in European companies before the implementation of the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). It attempts to determine the factors that influence decisions related to verifying independent reports.

Methodology/approach: The research sample comprises 576 European companies whose sustainability reports, prepared according to the GRI guidelines, were available from the GRI Sustainability Disclosure Database. Logit regression was used to determine factors that influence companies' decisions on voluntary assurance.

Findings: There is a statistically significant positive relationship between a company's decision to pursue voluntary assurance on sustainability reporting and (1) company-specific characteristics, (2) previous experience with sustainability reporting, (3) selected sustainability reporting practices (e.g., reporting on Sustainable Development Goals) and (4) country-specific factors (e.g., the strength of auditing standards in the company's operating environment).

Research limitations/implications: In light of CSRD requirements, which introduced mandatory limited assurance from 2024, transitioning to reasonable assurance over time, the study provides valuable insights into the extent to which companies use assurance services. These findings may be useful for practitioners and standards setters.

Originality/value: The paper adds to the understanding of the choices made by individual companies regarding the assurance of sustainability information disclosure. The study considers different influencing factors and examines a time horizon that precedes the implementation of mandatory assurance.

Keywords: voluntary assurance, mandatory assurance, CSRD Directive, sustainability reporting, ESG reporting.

Streszczenie

Cel: W artykule przedstawiono praktyki związane z dobrowolną atestacją informacji dotyczących zrównoważonego rozwoju w spółkach europejskich przed wdrożeniem dyrektywy w sprawie raportowania zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw (CSRD) oraz podjęto próbę określenia czynników wpływających na decyzje związane z niezależną weryfikacją tych raportów.

Metodyka/podejście badawcze: Próba badawcza obejmuje 576 europejskich spółek, których raporty dotyczące zrównoważonego rozwoju, przygotowane zgodnie z wytycznymi GRI, były dostępne w bazie danych GRI Sustainability Disclosure Database. Do określenia czynników wpływających na decyzje przedsiębiorstw dotyczące dobrowolnej atestacji sprawozdań zastosowano model logitowy.

Wyniki: Weryfikacja postawionych hipotez badawczych pozwala na sformułowanie następujących wniosków: Istnieje statystycznie istotny pozytywny związek pomiędzy decyzjami spółek o dobrowolnej atestacji raportów zrównoważonego rozwoju a (1) czynnikami specyficznymi dla spółek, (2) wcześniejszym doświadczeniem w raportowaniu zrównoważonego rozwoju, (3) wybranymi praktykami raportowania (np. raportowanie celów zrównoważonego rozwoju) oraz (4) czynnikami specyficznymi dla kraju działalności (np. siła standardów audytu).

Ograniczenia/implikacje badawcze: W kontekście wymogów CSRD wprowadzających od 2024 roku obowiązkową atestację o ograniczonej pewności, wraz ze stopniowym przechodzeniem do racjonalnej pewności, przeprowadzone badanie empiryczne pozwala na ocenę skali korzystania przez spółki z usług atestacyjnych, co może być przydatne dla praktyków i osób ustalających standardy.

Oryginalność/wartość: Artykuł przyczynia się do zrozumienia wyborów dokonywanych przez poszczególne spółki dotyczące atestacji sprawozdań zrównoważonego rozwoju. W badaniu uwzględniono różne czynniki, a jego horyzont czasowy obejmuje okres tuż przed wprowadzeniem obowiązkowej atestacji.

Słowa kluczowe: dobrowolna atestacja, obowiązkowa atestacja, dyrektywa CSRD, raportowanie zrównoważonego rozwoju, raportowanie ESG.

A bibliometric analysis of the impact of theoretical frameworks on EU Directives: The case of sustainability reporting and non-financial reporting

HANNA MYSKA, IVAN DERUN

Abstract

Purpose: The paper aims to demonstrate that the sustainability reporting (SR) theoretical framework dominates over the non-financial reporting (NFR) theoretical framework in the transformation of the European Union's (EU) regulatory system of corporate reporting (CR).

Methodology/approach: We apply bibliometric analysis and keyword clustering to samples of 88 articles on SR and 14 articles on NFR that were indexed in SCOPUS between 2000 and 2023. Based on these samples, we determine development trends of SR and NFR research domains were the basis for official implementation.

Findings: We demonstrate that the SR theoretical framework dominates over the NFR theoretical framework in terms of quantitative and qualitative parameters despite NFR's

official status in the EU. Since the NFR theoretical framework was underdeveloped, it hurt the legal mechanism for reporting practice. The EU's transformation of the regulatory system of CR corresponds to the direction of development of this area in favor of SR.

Research limitations/implications: Ignoring the levels of development of SR and NFR theoretical frameworks could lead to the collapse of the official doctrine of NFR in the EU.

Originality/value: This study is the first to compare bibliometric characteristics of SR and NFR publications to determine the use of SR and NFR theoretical frameworks for implementing CR in the form of EU Directives.

Keywords: bibliometric analysis, CSRD, NFRD, non-financial reporting, sustainability reporting.

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest wykazanie, że teoretyczne ramy sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju (SR) dominują nad teoretycznymi ramami sprawozdawczości niefinansowej (NFR) w transformacji systemu regulacyjnego sprawozdawczości korporacyjnej (CR) w Unii Europejskiej (UE).

Metodyka/podejście badawcze: Zastosowano metody analizy bibliometrycznej i grupowania słów kluczowych do zbiorów 88 i 14 artykułów dotyczących odpowiednio SR i NFR, indeksowanych w SCOPUS w latach 2000–2023. Biorąc pod uwagę te zbiory, określono trendy rozwojowe domen badawczych SR i NFR jako podstawę do oficjalnego wdrożenia.

Wyniki: Potwierdzono, że ramy teoretyczne SR dominują nad ramami teoretycznymi NFR pod względem parametrów ilościowych i jakościowych, pomimo oficjalnego statusu NFR w UE. Ponieważ ramy teoretyczne NFR były słabo rozwinięte, zaszkodziło to mechanizmowi prawnemu dla praktyki raportowania. Obecna transformacja systemu regulacyjnego CR przez UE odpowiada kierunkowi rozwoju tego obszaru na korzyść SR.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Ignorowanie poziomu rozwoju teoretycznych ram SR i NFR może doprowadzić do upadku oficjalnej doktryny NFR w UE.

Oryginalność/wartość: Niniejsze badanie jest pierwszym, w którym porównano charakterystykę bibliometryczną publikacji SR i NFR, aby określić przydatność ram teoretycznych SR i NFR do wdrażania CR w formie dyrektyw UE.

Słowa kluczowe: analiza bibliometryczna, CSRD, NFRD, raportowanie niefinansowe, raportowanie zrównoważonego rozwoju.

Disclosures on the Sustainable Development Goals in the non-financial reports of companies listed on the Warsaw Stock Exchange

ARLETA SZADZIEWSKA, ANNA SZYCHTA,
HALINA WANIAK-MICHALAK

Abstract

Purpose: The article aims to determine whether and how companies listed on the Warsaw Stock Exchange (WSE) presented their commitment to the Sustainable Development Goals (SDGs) in integrated or non-financial reports prepared from 2019 to 2022.

Methodology/approach: Content analysis of 235 reports of listed companies (from 55 to 62 depending on the year) was used to identify the number and type of disclosed indicators

of companies' implementation of the SDGs according to the guidelines of the Intergovernmental Working Group of Experts on International Accounting and Reporting Standards (UNCTAD-ISAR), and the panel regression method was applied to verify four research hypotheses.

Findings: Although about 2/3 of the companies have declared their commitment to the SDGs, the number of companies that disclosed information on the implementation of the SDGs was lower. Of the 34 core SDG indicators intended for enterprises, according to the UNCTAD-ISAR, companies listed on the WSE used, on average, only 32% in 2019 and 37% in 2022. Thus, the average number of indicators increased from 11 to 13 in this period; the highest number of disclosed metrics was 22 in two very large entities. The study indicates that company size, its belonging to a "sinful" industry, and the number of declared SDGs influence the number of SDG indicators disclosed. The reporting standards used (GRI or other) did not affect the number of SDG measures presented by the company.

Research limitations/implications: The main limitation of the research is the inclusion of only companies listed on the WSE.

Originality/value: The study contributes to the literature on the sustainable development reporting of business entities and measuring the implementation of SDGs at the micro level.

Keywords: Sustainable Development Goals (SDG), Intergovernmental Working Group of Experts on International Accounting and Reporting Standards, non-financial report, Warsaw Stock Exchange, core SDG indicators.

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest ustalenie, czy i jak spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie prezentowały swoje zaangażowanie w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR) w zintegrowanych lub niefinansowych raportach sporządzonych za poszczególne lata od 2019 do 2022 roku.

Metodyka/podejście badawcze: Zastosowano analizę treści 235 raportów spółek giełdowych (od 55 do 62 w zależności od roku) do ustalenia liczby i rodzaju ujawnianych wskaźników realizacji CZR przez przedsiębiorstwa według wytycznych Międzypaństwowej Grupy Roboczej Ekspertów ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i Sprawozdawczości (UNCTAD-ISAR) oraz metodę regresji panelowej do weryfikacji czterech hipotez badawczych.

Wyniki: Około 2/3 spółek zadeklarowało swoje zaangażowanie w CZR, ale liczba firm, które ujawniły informacje na temat realizacji CZR, była niższa. Spośród 34 podstawowych wskaźników CZR, które są przeznaczone dla przedsiębiorstw według UNCTAD-ISAR, spółki notowane na GPW wykorzystywały średnio tylko 32% w 2019 roku i 37% w 2022 roku. Przeciętna liczba tych wskaźników wzrosła zatem z 11 do 13 w tych latach, a najwyższa liczba ujawnionych mierników wyniosła 22 w dwóch bardzo dużych podmiotach. Badanie wykazało, że wielkość spółki, przynależność przedsiębiorstwa do branży kontrowersyjnej i liczba zadeklarowanych CZR wpływają na liczbę ujawnionych wskaźników CZR. Rodzaj zastosowanych standardów raportowania (GRI lub inne) nie miał wpływu na liczbę mierników przedstawionych przez spółkę.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Głównym ograniczeniem badania jest uwzględnienie wyłącznie spółek notowanych na GPW w Warszawie.

Oryginalność/wartość: Artykuł stanowi wkład w literaturę dotyczącą sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju podmiotów gospodarczych oraz pomiaru realizacji CZR na poziomie mikro.

Słowa kluczowe: Cele Zrównoważonego Rozwoju (CZR), Międzypaństwowa Grupa Robocza Ekspertów ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i Sprawozdawczości, sprawozdanie niefinansowe, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, podstawowe wskaźniki CZR.

Double materiality implementation and its impact on sustainability reporting: Findings from Polish early adopter reports

PAWEŁ SZALACHA

Abstract

Purpose: The paper aims to present whether and how the implementation of the double materiality concept by early adopters has already changed the content of their reported sustainability matters, i.e., those that are identified and assessed as material. Moreover, the study analyzes how these companies conducted the double materiality process in practice.

Methodology/approach: The research focuses on the content analysis of the 2023 sustainability reporting of Polish companies that declared they had carried out the double materiality process (early adopters). Companies listed on the Warsaw Stock Exchange included in the index WIG 20 were selected for the case study analysis. Their process of determining materiality was analyzed according to the requirements defined in ESRS 2 in DR IRO-1.

Findings: The analysis highlights that implementing double materiality implementation by early adopters has changed the content of their sustainability reporting (i.e., the range of sustainability-related matters identified as material). It also changed the content of their disclosures about the materiality determination process. The study presents key factors driving changes in the content of ESG reports. Gaps in disclosures about the double materiality process conducted by companies were identified, and the root causes for incomplete disclosure on this process were identified.

Originality/value: This is one of the first empirical studies to present the practical consequences of implementing double materiality in Polish companies and its influence on the reported sustainability-related matters.

Keywords: European Sustainability Reporting Standards (ESRS), sustainability disclosure, double materiality assessment process, impact, risks and opportunities (IRO), impact materiality, financial materiality of sustainability-related risks and opportunities.

Streszczenie

Cel: Celem artykułu jest pokazanie, czy i w jaki sposób wdrożenie zasady podwójnej istotności przez spółki, które zastosowały ją jako jedne z pierwszych w Polsce, zmieniło zakres raportowanych przez nie tematów zrównoważonego rozwoju, tj. takich tematów, które są identyfikowane i oceniane jako istotne. W artykule przeanalizowano również, jak w praktyce przebiegał w tych przedsiębiorstwach proces badania podwójnej istotności.

Metodyka/podejście badawcze: W badaniu skoncentrowano się na analizie treści raportów zrównoważonego rozwoju za 2023 rok polskich spółek, które zadeklarowały, że przeprowadziły proces podwójnej istotności. Do analizy studium przypadku wybrano spółki notowane na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie, wchodzące w skład indeksu WIG20. Proces ustalania przez nie podwójnej istotności został przeanalizowany w świetle wymagań określonych w ESRS 2 w obowiązkowym ujawnieniu DR IRO-1.

Wyniki: Przeprowadzona analiza wskazuje, że wdrożenie zasady podwójnej istotności przez spółki zmieniło treść ich sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju (tj. zakres tematów związanych ze zrównoważonym rozwojem ocenianych przez nie jako istotne), a także zmieniło treść ich ujawnień o samym procesie ustalania istotności. W badaniu przedstawiono kluczowe czynniki powodujące zmiany treści raportów ESG. Zidentyfikowano luki w ujawnieniach na temat przeprowadzonego przez spółki procesu podwójnej istotności, a także wskazano na pierwotne przyczyny niepełnych ujawnień o tym procesie.

Oryginalność/wartość: Jest to jedno z pierwszych badań empirycznych prezentujących praktyczne konsekwencje wdrożenia zasady podwójnej istotności przez polskie spółki oraz wpływ tego wdrożenia na zakres raportowanych przez nie tematów zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (ESRS), sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju, proces oceny podwójnej istotności, wpływy, ryzyka i szanse (IRO), istotność wpływu, istotność finansowa ryzyk i szans związanych ze zrównoważonym rozwojem.